

Valtuustoaloite: Mielensterveysvaikutusten arviointi (MIVA) käyttöön Pirkanmaan hyvinvointialueen päätöksenteossa

Pirkanmaan psykiatrian tilanne on ollut valtakunnallisesti poikkeuksellisen vaikea, ja mielensterveyden ongelmat ovat alueemme suurimpia hyvinvoinnin haasteita. Tästä huolimatta mielensterveys on liian usein jäänyt näkymättömäksi päätöksenteossa.

Pirkanmaan hyvinvointialueen käynnistämä organisaatiouudistus mielensterveys- ja päihdepalveluissa sekä psykiatrisessa hoidossa painottaa hoidon painopisteen siirtymistä erikoissairaanhoidosta perustasolle. Tämä muutos korostaa tarvetta vahvistaa ennaltaehkäisevää työtä ja mielensterveyden edistämistä kokonaisvaltaisesti läpi palvelujärjestelmän.

Hyvinvointialueiden lakisääteinen tehtävä on edistää asukkaidensa terveyttä ja hyvinvointia sekä kaventaa väestöryhmien välisiä eroja. Tämä edellyttää systemaattista ja tietoperustaista päätöksentekoa. Mielensterveys vaikuttaa suoraan palveluiden tarpeeseen, työkykyyn ja alueen taloudelliseen kestävyYTEEN. Mielensterveyden häiriöt ovat merkittävä syy työkyvyttömyYTEEN, pitkiin sairauspoissaoloihin ja palvelujen ylikuormittumiseen – kaikki nämä ovat kriittisiä kysymyksiä Pirkan kantoakyvyn ja resurssien riittävyYDEN näkökulmasta.

Emme voi kehittää sitä, mitä emme arvioi. Kansallinen mielensterveysstrategia 2020–2030 suosittaa, että mielensterveysvaikutukset huomioidaan aina, kun tehdään ihmisiin kohdistuvia päätöksiä. Vaikka vaikutusten arviointi on jo osa kunnallista ja valtiollista päätöksentekoa, mielensterveYsnäkökulman järjestelmällinen ennakoarviointi puuttuu yhä. Tätä aukkoa paikkaamaan on kehitetty uusi MIVA-menetelmä, jonka taustalla ovat Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL), MIELI ry, EHYT ry ja Mielensterveyden keskusliitto.

MIVA-työkalun avulla voidaan arvioida päätösten ennakoituja vaikutuksia asukkaiden mielensterveyteen, vahvistaa myönteisiä vaikutuksia ja ehkäistä haitallisia seurauksia. Menetelmä tukee hyvinvointialueen strategisia tavoitteita, kuten ennaltaehkäisyä, palveluiden integraatiota sekä taloudellista ja inhimillistä kestävyYTEÄ.

Vaikka käyttöön soveltuvat työkalut ovat jo olemassa, mielensterveysvaikutusten arviointi on Suomessa yhä vähäistä. Pirkanmaan hyvinvointialueella on nyt mahdollisuus olla suunnannäyttäjät ja ottaa käyttöön toimintamalli, joka tekee mielensterveyden vaikutukset näkyviksi kaikessa päätöksenteossa.

Me allekirjoittaneet valtuutetut esitämme, että Pirkanmaan hyvinvointialue ottaa käyttöön mielensterveysvaikutusten arvioinnin (MIVA) osaksi vaikutusten arviointia. Lisäksi esitämme, että hyvinvointialueen hallintoon nimetään MIVA-arviointien koordinoinnista vastaava henkilö ja tarvittaessa perustetaan poikkihallinnollinen työryhmä. MIVA-menetelmän osallistavaa prosessia hyödynnetään myös asukkaiden, järjestöjen ja muiden sidosryhmien osallisuuden vahvistamiseksi.

Julia Sangervo (vihr)
Henri Backman (vihr)
Petra Aalto (vihr)

Noora Hakulinen (vihr)
Satu Hintikka (vihr)

lia-Elisabeth Suomi (vihr)
Johanna Kirjavainen (vihr)
Niina Melkko (vihr)
Kaisa Räsänen (vihr)
Tiina Wesslin (vihr)
Hanna Sareila (vihr)
Sanna Piitulainen (vihr)
Petri Siuro (vihr)
Anna Moilanen (vihr)
Mikko Aaltonen (vas)
Erja Pelkonen (ps)
Atte Virolainen (sdp)
Lotta Hamari (sdp)

Touko Sikala (kok) (muodossa, että perustaminen ja toiminnan käynnistäminen selvitetään, mutta sen käyttöön ottaminen tehdään erillisellä päätöksellä näiden tietojen selvittyä)